

ה'תשפ"ב סיון חמשה י"א ה' ג'יוני 225 ה' שנה ה'

חותם המלך

הציצית - עדות שישראל עבדים לקב"ה

פתרונה של פרשת ציצית טמון בדברי הגמ' **במסכת מנחות** (מג, א) "היה רבי מאיר אומר, גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת. משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו, לאחד אמר הבא לי **חותם של טיט** ולאחד אמר הבא לי **חותם של זהב**, ופשעו שניהם ולא הביאו, איזה מהן עונשו מרובה? הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא". וכתבו **התוס'** (ד"ה חותם) "מה שמדמה חותם של טיט לציצית, שכן עושין לעבדים, **והציצית מעיד על ישראל שהם עבדי הקב"ה**".

יסוד גדול למדנו מדברים אלו, והוא שאף על פי שמצויים אנו בכל המצוות מחמת עבודתנו לקב"ה, מכל מקום **נתייחדה מצות ציצית בכך שהיא סמל וחותם המעיד על עצם עובדת היותנו עבדים**, ולכן נמשלה הציצית לחותמו של מלך. פישרה של עבדות זו נתבאר היטב בדברי **הספורנו** (פסי' ל"ט) על הפסוק "**וראיתם אותנו וזכרתם את כל מצות ה' - תזכרו שאתם עבדים** לאל ית' שקבלתם מצוותיו באלה ובשבועה, וזה **בראותם הציצית שהוא כחותם האדון בעבדיו**, ובוה תחדלו מתור אחרי לבבכם להשיג בשרירות לבכם עושר וכבוד אפילו על ידי גזל, ואחרי עיניכם להשיג תאוות שנתם עיניכם בה'". תורף דבריו, שמהות עבודתנו להשי"ת היא לקיים מצוותיו ולנתק עצמנו מכל חומר ותאוה הבאים מחמת שרירות הלב והעינים. ובעת אשר נעלה על לבנו את מראה הציצית וזכירתה, תתחזק ותושרש בדעתנו גודל חובה קדושה זו, ועל ידי כך נבוא לקיים המצוות ולנקות נפשנו וגופנו מכל סממן גשמי. ונמצא שהעדות שבציצית אינה רק קבל עם ועולם, אלא גם ובעיקר עדות בעבורנו להיזכר ולהעיר שכלנו בדבר חובתנו בעבודת ה'.

מצות ציצית תחילה וראש לכל המצוות

ובנתיב העבודה ביאר המהר"ל (פ"ח) את הקשר שבין יציאת מצרים לציצית, שכשם שביציאת מצרים נכנסו ישראל לעבודת ה' וקבלו מלכותו ועבודתו בנפשם ובגופם, כך על ידי מצות ציצית שמכסה בה האדם את גופו, מורה בכך שכל כולו בנפשו וגופו דבק בעבודת ה' ושואף הוא אליו. וזה הטעם שנזכרה יציאת מצרים בפרשת ציצית, שהרי ענין אחד. ולכן שקולה ציצית כנגד כל המצוות, שהרי היא תחילה וראש לכולן, שעל

בחתימתה של פרשת ציצית (פס"ו, פס' מא) נאמר "אני ה' אלוהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוהים". ופירש **רש"י** שפרטי מצות ציצית מכוונים כנגד עניני יציאת מצרים. **כנפי בגדיהם** כנגד "ואשא אתכם על **כנפי נשרים**", **ד' כנפות** כנגד **ד' לשונות גאולה**, **פתיל תכלת** כנגד שיכול בכורות, ו**שמונה חוטים** כנגד **שמונה ימים** ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים.

וכתב **הגרא"ל שטיינמן שליט"א בספר אילת השחר** (עה"ת) שדברים אלה מעידים שיציאת מצרים ומצות ציצית ענין אחד, ויש להתבונן בעומקו של דבר.

אימתי אמרו ישראל שירה על הים בשביעי או

בשמיני של פסח?

והנה הקשה **הרא"ם** שדברי **רש"י** אינם עולים בקנה אחד, כי בפרשת בשלח (שמות יד, ה) פירש **רש"י** שישראל אמרו שירה **בשביעי** של פסח, ובפרשתנו פירש **שבשמיני** של פסח אמרו שירה, שהוא היום השמיני ליציאת ישראל ממצרים.

והמשך חכמה כתב שטעות סופר היא, ויש לגרוס בדברי **רש"י**, "**שבעה חוטים** שבה כנגד **שבעה ימים** ששהו ישראל משיצאו ממצרים". דהיינו שמתחילה פירש **רש"י** את ענינו של חוט התכלת, ואחר כך פירש שבעת החוטים הנותרים הם כנגד שבעת הימים ששהו מיציאת מצרים.

אמנם המהר"ל (גו"א פס' ל"ט) תירץ, שביציאת מצרים היו שני חלקים: **א. תחילת היציאה** שהיתה ביום י"ד בערב הפסח, משעה ששחטו את הפסח שהוא אלהי מצרים ולא יכלו המצרים להרע להם. וכנגד חלק זה נקבע איסור חמץ המתחיל ביום י"ד מחצות ואילך. **ב. החלק השני** הוא **סוף וגמר היציאה** ביום ט"ו שבו הלכו ויצאו בפועל ממצרים, וכנגד זה נצטוו על אכילת מצה המורה על חירות ושחרור.

ולפי זה נתיישבו דברי **רש"י** היטב, כיון שהיום השביעי לסוף היציאה הוא היום השמיני לתחילת היציאה, ובו אמרו ישראל שירה על הים. וכנגד אותם שמונה ימים, מכוונים שמונת חוטי הציצית.

ברם, דברי **המהר"ל** טעונים ביאור: **א.** מדוע מצות ציצית מתייחסת לתחילת היציאה ב"ד ולא לסוף וגמר היציאה בט"ו. **ב.** מהו שורש החילוק בין החמץ שזמן איסורו נקבע על פי תחילת היציאה לבין המצה שזמן מצותה בגמר היציאה.

ידה מכריז האדם על עצמו שהינו עבד ה'. וממילא יבוא לקיום כלל המצות, אשר מתחייבים מכח עבודתו.

והחזיקו בכנף איש יהודי...

ובמסכת שבת מצינו (בב, ב) "אמר ריש לקיש, הזהיר בציצית זוכה ומשמישים לו ב' אלפים וח' מאות עבדים, שנאמר בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגויים והחזיקו בכנף איש יהודי". ובחידושי אגדות **למהרש"א** עמד בטעם מה שנתייחדה מצות ציצית לשכר זה שלא מצאנוהו בשאר מצוות, עיין שם בדבריו.

אמנם לפי דברינו יש לפרש, ששכר זה הוא **מדה כנגד מדה**, שהרי הציצית היא חותם המלך בעבדיו, והזהיר בציצית מעיד על יקרת ערכה של עבודת ה', ומורה בכך על מעלת עבודתו, וכנגד זה זוכה לעתיד לבא לעבדים מאומות העולם, **ואשרי עבדיו הזוכים לעבדו בלבב שלם.**

ח' איברים, ח' חוטים, ח' רקיעים, ח' דיני גיהנם

והבעל הטורים כתב ששמונת חוטי הציצית הם בעבור שיזכור האדם שהוא עבד לה' ולא יחטא **בשמונה איברים**, אזנים, עינים, פה, חוטם, ידים, רגלים, הערוה, והלב. ואם נשמר מעבירה זוכה לעלות למעלה **מח' רקיעים**, ואם עבר עבירה בהם נידון **בחיבוט הקבר** וז' **מדורי גיהנם.**

ודבר נפלא מצאנו בדברי **האבן עזרא** (פסי ל"ט) שכתב "לפי דעתי יותר הוא חייב להתעטף בציצית בשאר השעות משעת התפילה, למען יזכור ולא ישגה ולא יעשה עבירה בכל שעה, כי בשעת התפילה לא יעשה עבירה". כי באמת תכליתה המעשית של הציצית באה לידי ביטוי ביותר בזמנים שבהם האדם עסוק בעניני החולין, באשר מזכירה היא לו כי ינהג בכל עניניו כעבד ולא כאדון לעצמו.

וכעין זה כתב **האור החיים הקד'** "כשיביטו בסימן עבודתם יתנו לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם במאכלם במלבושם בדיבורם ובכל מעשיהם כעבד שאימת רבו עליו, ולעמוד בשעה שהאדון מצוה לעמוד ולעשות כל מלאכות אשר ציוה ה' לעשות, ובהערת סימן עבודתו יכופהו להיפך אשר עינו ולבו שם יחפץ".

מצות ציצית ממשכת לכלל ישראל בכל דור

ודור את חובת האדם בעולמו

ולפי דרכנו יתבאר היטב עומק הצד השווה שבין יציאת מצרים למצות ציצית, אשר פרטיה וסעיפיה מכוונים כנגד גאולת ישראל ממצרים, שהרי יציאת מצרים היתה תחילת

כניסתנו לעבודת ה', ומצות ציצית אשר בכנפי בגדי ישראל לדורותם, ממשכת לכלל ישראל בכל דור ודור את חובת האדם בעולמו לעבוד את השי"ת ולטהר ולזכך נפשו מחומריות מצרים על כל צורותיה וגווניה.

ובתנא דבי אליהו (רבה כ"ו) מצינו שנשמכה פרשת המקושש לפרשת ציצית, מפני שבשבתות ובמועדים אין זכרון לאדם למעשה המצוות ובא בנקל לידי חילול שבת ויו"ט, ובאותה שעה שחילל המקושש את השבת נצטוו על מצות ציצית כדי שיהיו נוהגים בה בשבתות וימים טובים, ובראותה ישימו על ליבם את זכרון עבודת ה' בכל זמן ובכל עת.

ציצית כנגד ביטול חפץ ויצר הרע

ומעתה נבין היטב את טעם הדבר שמצות ציצית מתייחסת לתחילת יציאת מצרים ביי"ד ולא לגמר היציאה בט"ו. שהרי כבר כתב **המהר"ל בדרוש שבת הגדול** (דל:) שעל ידי השבתת השאור בערב הפסח זוכים ישראל להכרית את זרעו של עשו ולבטל את כחו של היצר הרע שהוא שרו של עשו. ונמצא שיציאת מצרים שני פנים לה, האחד, ביטול היצר והתנתקות מוחלטת מן החומר והגשם, וזוהי תחילת היציאה בערב הפסח ששחטו אלהי מצרים ויצאו מרשותם ומהשפעת טומאתם. ופן נוסף הוא בגמר היציאה בט"ו לאחר שכבר ביטלו היצר, וזכו לגאולה שלימה ולמצה המורה על חירות גמורה מן היצר וחילותיו.

וציצית שענינה ניתוק מתאוות וחמדות העולם הזה כדברי **הספורנו**, מתייחסת לתחילת היציאה ביי"ד אשר גם היא בעיקרה ושורשה מענין ביטול החומר ומיאוס הגשם.

הפרשה פותחת ב"ויתורו" ומסתיימת ב"ולא

תתורו"

והרש"ר הירש (בסוף הפרשה) כתב שיש קשר הדוק בין מעשה המרגלים למצות ציצית. כיון שהמרגלים תרו את הארץ אחרי לבנם לצורך ענינם ומשאלותיהם, ואחרי עיניהם לפי הנראה להם מכח נגיעתם. אולם טעו בזה ושכחו שעליהם ללכת "אחרי ה'" ולא אחרי לבנם, ונמצא שמצות ציצית מזהירה אותנו בכל יום ובכל שעה להתרחק מאותו החטא שבו נכשלו התרים את הארץ, למען לא נתור אחר פירותיו הבאושים של היצר, אלא רק אחר רצון ה' ומצוותיו, מתוך הכרת חיובה וערכה של עבודת ה', ובכך נזכה לחותמו של מלך.

העלון מוקדש לע"נ: ר' בנימין בן משה ז"ל ♦ אהרן בן יחיא מעברי ז"ל ♦ יחזקאל דגמי בן ג'ולית ז"ל ♦ הרב עובדיה בן יעקב ז"ל ♦ מאור בן צביה ז"ל ♦ מרת סרח (שרה) בת רחמה ע"ה ♦ צביה בת סרח ע"ה ♦ מרת רחל בת סאלחה ע"ה ♦ מרת נאו'ה בת תאג'ה ע"ה ♦ אבלין בת איבון ע"ה ♦ אברהם בן רחמה ז"ל ♦ משה בן טאוס ז"ל ♦ שלום בן שמחה ז"ל ♦ יוסף שלום בן שודיא ז"ל ♦ שמואל חי חיים בן חנה ז"ל ♦ דוד בן אהרון ז"ל ♦ גדעון בן שושנה ז"ל ♦ אליהו מסעוד בן יקוט ז"ל ♦ יששכר בן נתן ז"ל ♦ אברהם בן שמחה ז"ל ♦ מנחם בן שלום ז"ל ♦ רפאל בן עיישה ז"ל ♦ זאב בן סוסיה ז"ל ♦ עזיז בן ג'נט ז"ל ♦ אליאס בן נועם ז"ל ♦ עובדיה בן דוד ז"ל ♦ אשר מסעוד בן חנה ז"ל ♦ שלום בן יחיא ויהודית ז"ל ♦ שאול בן צמח ומרים ז"ל ♦ מרת שושנה שמעה בת סעדה ע"ה ♦ בידור בת סעדיה ע"ה ♦ ימימה בת דוד ע"ה ♦ חיה אסתר בת אברהם יצחק ע"ה ♦ מזל סוזאן בת דונה ע"ה ♦ שמחה בת חנה ע"ה ♦ אהובה בת אסתר ע"ה ♦ לאה בת רבקה ע"ה ♦ סעדה בת נעמי ע"ה ♦ שרה בת זיהרה ומשה ע"ה ♦ רחל בת חיה ע"ה ♦ סעדה בת זורה ע"ה ♦ ת.נ.צ.ב.ה